

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De modo amplificandæ definitionis. Ac primum de amplificatione per
synonymiam. Capvt XXIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

silentium efficacissimum est, unde Moyses (vt nota: Zoar. in 14. Exod.) licet corde oraret, dicitur clamare, quia silentio tam grandi nihil vegetius.

De modo amplificandæ definitionis.

Ac primum de amplificatione per synonymiam.

CAP. V T XXIII.

EX his varios amplificandæ definitionis locos est colligere: Adde & illam, quæ per figuras fieri solet amplificationem, cuius primus modus est synonymia, quæ in definitionibus per similitudinem vñatissima est, & cum Antonomasia, seu prononciatione per commode temperatur. Tale est illud Ciceronis pro Milone, vbi curiam describit templum sanctitatis, amplitudinis, mentis, consilij publici, caput vrbis, aram sociorum, portum omnium gentium, sedem ab vniuerso populo Romano concessam vni ordini. Habet hæc definitio ornatum, & pompam, estque ad amplificationes nata, & à SS. PP. per læpè vsurpata.

Cicer. pro Milone.

SS. Patres hoc definiēt de genere vsq̃.

Ita plerumque definit D. Chrysostomus in illis, quæ iam protuli, & in istis, in quibus crux ab eo describitur. Totius beatitudinis causa, discordiæ amputatio, Pacis firmamentum, bonorum omnium copiosa largitio, salutis indicium. Sol iustitiæ. Spes Christianorum. Resurrectio mortuorum. Cæcorum dux. Desperatorum via. Claudorum baculus. Consolatio pauperum. Frænum diuitem. Euerisio superborum. Triumphus aduersus Demonas. Adolescentium Pedagodus. Navigantium gubernatrix. Perichlantium portus. Oblectorum murus. Parens orphanorum. Tutrix viduarum. Libertas seruorum. Regum magnificentia. Philolophia Imperatorum. Ecclesiæ fundamentum. Orbis terræ tutela. Cornu Ecclesiæ. Christianorum gladius. Sanctimoniz documentum. Summa bonorum omnium.

Hæc ex diuersis similibus in Cruce. Non dissimilia habet sanctus Ephreem, σαυρος νεκρωσιον οπλον τῷ βασιλεως χριστου. χρυσια νων ελπις, νεκρων αναστασις. χιτων βακτηρια. βασιλεων μεγαλοπρεπειαι. μοναζοντων δαϊρα. Συγγυμητιον των σχετων.

Eodem laudationis genere, frequenter in Beatam Virginem vsuunt SS. Patres, vt D. Laurentius Iustinianus, Protopatriarcha Venetus. Maria est porta cæli, paradisi ianua, stella maris, solatium mundi, peccanti refugium, naufraganti portus, auxilium periclitanti, erranti via, desperanti salus, mundi interuentrix, interemptrix peccati, diaboli terror, & spiritualibus nequitijis paor. Ipsa est tabernaculum testamenti, arca foederis, templi propitiatorium, thronus Dei, virga florida, nubecula leuis, hortus conelusus, fons signatus, porta clausa, columba immaculata, rosa redolens, liliu candens, flos nitens, virgula fumans, oliua virens, vitis fructificans, cupressus se attollens, palma frondens, terebinthus se expandens, campus germinans, terra pullulans. Est etiam ipsa gloriosa aurora surgens, lucifer rutilans, luna pulchrior, sole splendidior, auro purior, gemmis pretiosior, balsamo suauior, margaritis carior, nectare dulcior, omni harmonia delectabilior. Etiam neruosius aliquantulo, quam plerique Latinorum. Methodius, à quo Deipara nuncupatur.

D. Laurentius Iustinianus de caelo et nubibus. De vita B. Virginis per synonimiam.

Η περιγραφή τῆ ἀσπερχειπέ. Η ρίζα τῆ ἀρεωτάτης ἀνδρε. Η μήτηρ τῆ πᾶσαν τῆ τιτθῆ τῆ ζεροντ. Η περιουχῆ τῆ περιέχοντ. Η φέρσα τὸν φεροντα ῥήματι τὰ πάντα. Η πύλη τῆ σαρκὶ ἀνατολῆς τῆ δεξ. Η λαβίς τῆ καρτερικῆ ἀνδραχ. ὁ βραχὺς κόλπ. τῆ πάντων κόλπ. ὁ πᾶκ. τῆ ἀκαλαλίπη δροῦ. ὁ τῆς ἐπιθυμίας Δαυὶδ ζαωδοκ. λάκκ. τῆς Βηθλεεμα ἀφ' οὗ πῶμα ἀδανασίας ζήελευσε. τὸ ἰλάσηριον ἐξ οὗ θεος ἐγένεθη ἀνθρώποις ἀνδρωσμορφ. τὸ ἀσπλον ἐν ἑμα ἀναβαλομένη φῶς ὡς ἱμάτιον. ἡ δανείασα τῷ θεῷ τὰ ἀνεδειε σάρκα ἢ κερ σὸκ ἔιχεμ. ὑπάρχειων ἔχσα τῶν πάντων δανεισῖν, & πάντα κημονευτ. πῶνα γιάτατον κ' ἀζιάζασον τῆ δεξ ἐν διαίτημα.

Methodius Martyr. Episcopus Praclara laudabilis.

Maria est incho scripti circumscriptio, speciosissimi floris radix, Creatoris matris, nutritrix omnia nutritrix, omnia continentis complexio. Gestatrix eius; qui verbo potat vniuersa. Hæc est per quam carnem ingressus est Deus, Purificantis carbonis forceps.

Præ-

Præangustus illius sinus, qui sinu suo omnia complectitur.

Incomprehensibili rois vellus, Bethlemitica cisterna, quam velut vitæ refoclatricem. Daud desideravit, & ex qua immortalitatis poculum immortalibus emanavit. Propitiatorium per quod Deus humanam naturam indutus mortalibus innotuit, impollutum illius indumentum, qui lucis vestimento circumfunditur, Deo nullius rei indigo carnem mutata, quam ipse non habebat.

D. Basilii
4, ut c. 10.

Atque ut hæc definitio ad laudandum, sed etiam ad vituperandum valet, & crebro in eodem genere vsurpatur. Sic Basilii definit vanam gloriam γλυκὴν σχολευτὴν τῷ πνευματικῷ πλῆθει, ἣ ἡδὸν τῶ ἡμετέρων ψυχῶν πόλεμον, τὸν σῆτα τῶν ἀρετῶν, τὸν μὲν ἡδονῆς τὰ ἡμέτερα καλά ληϊζόμενον, τὸν μέλιτι κρώσαντα τῆς οἰκείας ἀπάτης δηλητήριον, καὶ τὰς διαγωγὰς τῶ ἀνθρώπων τῆρ ἐλεθρίαμ ἐρεθίζοντα κύλιχα.

Blandum prædonem opulentia spiritualis, suavem animorum hostem, vermem virtutum, honesta quæque opera cum voluptate deprædantem; quæ lethale fraudis poculum melle illinit, & mentibus hominum fatalem porrigit calicem.

Quo autem sit securior huius definitionis vsus, quatuor notanda sunt. Primum ne nimis longus tractus continetur, qui affectationem habet, & frigidis plerumque metaphoricis est obnoxius. Secundum ut quando ex translationibus hæc definitiones constant non sint duræ, morosæ, putidæ, violenter accersitæ. Tertium ut quæ copulantur affinitatem quandam, & cognationem habeant, ne de vultorie in-dissimillima quæque raptim incurramus. Quartum ut lectissima quoad fieri possit ad has exornationes afferantur, eaque distributionibus, & antithetis, ut ex superioribus exemplis patuit, varientur.

De Amplificatione per definitionem mixtam.

C A P V T XXIII.

Magnam vim habent ad amplificationem huius loci mixtæ definitiones, quales

sunt, quæ primum per negationem fiunt, deinde per assertionem, tertio per contrariorum oppositionem: Ostendo exemplo. Cicero in Ci. in Pico. Pisonem. Verum consulem descripturus, quo n. 23. Rufonem hoc nomine indignissimum convincat, primum ostendit, quid non sit Consul: Deinde quid sit: ad summum pugnantium conflictum facit admodum ornate sic, (Quid? tu in liëtoribus, in toga, & per texta esse consularum putas? quæ ornamenta etiam in Sexto Clodio te Consule esse voluisti. Huius tu Clodiani canis insignibus consularum declarari putas?) En quid non sit consularum, non est toga prætexta, falces, &c. Iam accipe, quid sit. (Animo consulem esse oportet, consilio, fide, gravitate, vigilantia, cura, toto denique munere consularum.) Hæc descriptio consulis ab adiunctis.

Tum ingerit pugnam contrariorum. (Ego Consulem esse putem, qui Senatam esse in rebus non putavi, & sine eo consilio consulem numerem, sine quo Romæ ne Reges quidem esse potuerunt. (& cætera, quæ ille in rebus gestis Pisonis consulis dignitati omnino contraria enumerat. Tandem concludit acriter, & nervosè. (Qui latrones igitur? siquidem vos consules, qui prædones? qui hostes? qui proditores? qui tyranni nominabuntur. (Hæc est artificiosissima definitio, & præclarum imitationis exemplar.

De Amplificatione per contentionem ironicam.

C A P V T XXV.

Alius est amplificandi modus per contentionem ironicam, cum res Ironice secundum aduersariorum mentem definitur ab oratore. Deinde remoto ioco graviter, & ornate describitur. Tale est illud Ciceronis pro domo sua ad Pontifices. (An tu P. R. esse putas illum, qui constat ex ijs, qui mercede conducuntur, qui impelluntur, ut vim afferant magistratibus, ut obsideant Senatam; optet quotidie cadem, incendia, rapinas; & ἕρπωνικῶς exclamat, o speciem, dignitatemque P. Romani, quam Reges, quam nationes extera, quam gentes, vltimæ pertimescant, multitudinem hominum ex seruis conductis, facinorosis, ex egentibus congregatam.)

Mox serio definit (Ille, ille populus est Dominus Regum, victor, atq; Imperator omnium